

Biokerti Kalendárium

A projekt a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat Elnökségének értékelése és javaslata alapján, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló intézkedések Irányító Hatóságának jóváhagyásával készült.

Magyar
Nemzeti
Vidéki
Hálózat

Kiadványunk célja, használatának módja

Kalendáriumunkkal segítséget szeretnénk adni a kevésbé gyakorlott biogazdáknak a kerti teendők időzítéséhez. Elsősorban azokhoz szólunk, akik kis területen, részben vagy teljesen önellátásra termelnek. Az itt leírtak szervesen kapcsolódnak az „Ökoporták kialakítása” c. kiadványunkhoz.

Nincs két egyforma időjárású év, és az utóbbi esztendőben sok szélsőséget tapasztaltunk.

A különböző országrészek éghajlata némileg eltérő, a domborzati és környezeti adottságok szintén hatással vannak a növények életére.

A laza, sok levegőt tartalmazó homoktalajok gyorsabban melegszenek és gyorsabban kiszáradnak, mint a sok vizet megkötő agyagtalajok. Az erdők, tavak párasabbá és hűvösebbé tehetik a termőhelyet, a szelesebb helyeken gyorsabb a kiszáradás. A fenti okok miatt a naptárban jelölt időpontokat kezeljük rugalmasan, mindig az adott termőhelyhez és évhez igazodva.

A szövegben esetenként hivatkozunk a Vetési naptárra. Ez alatt a Maria Thun megfigyelései nyomán, a bolygóállások alapján szerkesztett naptárat értjük. Segítségével meghatározhatjuk a vetés, ültetés, kapálás és betakarítás legjobb időpontját.

Egy biokertben a növényvédelem elsősorban a megelőzésen alapul, szükség esetén használhatók egyes házi és gyári készítmények, de ezek a növények ellenálló képességéhez, állapotához, a kártevők felszaporodásához, valamint a kórokozóknak kedvező időjáráshoz mérten alkalmazandók. Kevés kivételtől eltekintve ezért nem szerepelnek a permetezések a kalendáriumban. Itt jegyezzük meg, hogy az ökológiai gazdálkodáshoz engedélyezett szerekek is lehet élelmiszer-egészségügyi várakozási idejük. Ezt vegyük figyelembe, illetve a zöldséget, gyümölcsöt mossuk meg alaposan, főként, ha réz készítményt használtunk.

Készítette:

Magyar Biokultúra Szövetség, 2014

Elérhetőség:

1132 Budapest, Visegrádi u. 53. III/1.

Telefon: 06 1/214-7005, fax: 06 1/214-7006

E-mail: biokultura@biokultura.org

Honlap: www.biokultura.org

Írta: Gelencsér Margit

Lektorálta: Czeller Gábor és dr. Roszík Péter

Január

Január általában a leghidegebb hónapunk, tetteges kerti munka kevés adódik, így több időnk marad a tervezése, használjuk hát ki a lehetőséget!

Tervezzünk vetésforgót!

Az „Ökoporták kialakítása” című kiadványunkban bővebben ismertettük a vetésforgó kialakításának célját és szempontjait, így itt csak összefoglaljuk az egyes szakaszok növényeinek igényeit.

Az **I. szakasz** növényeire jellemző, hogy igen tápanyagigényesek. Ilyen növényt olyan helyre tervezünk, ahol előző év végén érett (!) trágyát vagy komposztot dolgoztunk a talajba. Az érett komposzt egységes, földes megjelenésű, az alkotórészek már nem ismerhetők fel benne. Rostával vagy műanyag almás ládával érdemes bedolgozás előtt kiszitálni, hogy eltávolítsuk a lassan bomló, fás részeket és a pajorokat. Az érett istállótrágyában az almához használt szalmaszálak már csak törmelékesen ismerhetők fel és nincs erős ammónia szaga. Ezek a növények a vegetációs időben is többször igénylik a trágyaleves vagy egyéb kondicionálóval történő locsolást. Ebbe a csoportba sorolhatók a burgonya, padlizsán, paradicsom, paprika, cukkini, tök, dinnye, uborka.

A **II. szakasz** növényei közepesen igénylik a tápanyagot, persze meghálálják, ha mérsékelt adagban gondoskodunk a tápanyag-utánpótlásról, viszont ez ne legyen túlzó. Ebbe a szakaszba vethetjük a sárgarépát, a petrezselymet, a pasztinákat, a zellert, a különféle salátákat, a hagymaféléket, a céklát, a mángoldot és a spenótot.

A **III. szakasz** növényei szintén nagy tápanyagigényűek. Ide soroljuk a káposztákat, a karalábét, a brokkolit és a tarlórépát. Ezeknek a zöldségeknek is szükséges az előző őszi trágyázás, jó érett (!) komposzt bedolgozása.

A **IV. szakaszba** a bab, borsó, lóbab tartozik. Ezeknek a tápanyagigénye mérsékelt. Jellemző, hogy gyökerükön lévő gumóikban nitrogént képesek gyűjteni, raktározni. Jelenlétük a vetésforgóban igen jó hatású, főleg akkor, ha a betakarítás után a növényi részeket bedolgozzuk a talajba vagy a komposztunkat gazdagítjuk velük. A bedolgozott borsó, bab több évig is érezteti

hatását, ami meglátszik az utónövények erőteljesebb növekedésén.

Tervezéskor vegyük figyelembe a növények egymásra gyakorolt hatását. Vannak olyan fajok, amelyek gyökérvadalkáikkal segítik egymás fejlődését vagy illatanyagaikkal tartják távol egymás kártevőit, akadnak azonban egymást hátráltató fajok. Különösen jól bevált a sárgarépa-hagyma páros, valamint a három nővér, vagyis a kukorica, a bab és a tök együttese.

Egyes növények segítik, védik egymást.

Vegyeskultúra a házikertben

A tápanyag gazdálkodás és a növényvédelem szempontjait, valamint a hely adottságait figyelembe véve kell vetésforgónkat kialakítani. Kár erőltetni azoknak a növényeknek a termesztését, amelyek igényeit még hozzávetőlegesen sem tudjuk kielégíteni. Tervezéskor vegyük figyelembe az alábbiakat: A gyökérvadalkák nem kedvelik az összetömörödő, nehéz talajokat. A petrezselyem ilyen helyen nem fejleszt értékes répatestet (a levélpetrezselyem azonban nem érzékeny a talaj minőségére). A sárgarépa szintén a laza vagy közepkötött talajokat kedveli. Bakházással vagy homok bedolgozásával kedvezőbbé tehetjük számár a talajt. A rövidebb, zömökebb répatestet fejlesztő fajták kevésbé érzékenyek a talaj kötöttségére. A cékla aránylag jól viseli a nehéz talajokat, kellő lazítás után a pasztinák is termesztethető.

A párás mikroklíma a gombabetegségeknek kedvez. A paradicsom különösen érzékeny, a paradicsomvész pár nap alatt elviheti az érzékeny fajtákat. A kis bogójú „vad” fajták között találunk jobb ellenálló képességgel bírókat. A paprika, az uborka és a hónapos retek száraz időben szinte napi öntözést igényel, a paradicsom valamivel kevesebb vízzel is beéri, de aszály idején mindenképpen locsolni kell, a káposztaféléket úgyszintén. A padlizsán csak melegebb fekvésben érleli be a termését.

- Szedjük le a bimbóskelet rügyeit, fagymentes napokon ássunk ki a csicsókagumók egy részét.
- Szedjük rendbe a kerti szerszámokat! A kapákat, ásókat élezzük meg, a repedező nyeleket cseréljük ki.

Február

A február egyik évben téli hideget, másokban kora tavaszi enyhülést hoz, ezért munkáinkat ne a naptárhoz, hanem az időjáráshoz igazítsuk.

Kezdjük el a palántanevelést!

Megfelelő feltételek mellett vethetünk már palántának káposztaféléket és salátát. Érdekes palántázó tálcába, szemenként vetni a salátát, káposztát, kelt, karalábét, brokkolit, karfiolt. A zeller magja annyira apró, hogy ezt inkább nagyobb felületre vessük és a 2-3 cm-es méret elérésekor tűzdeljük.

Frissen metszett szőlő

Kezdjük a metszést!

Csak enyhe időben kezdünk hozzá, amikor munka közben nulla fok fölött van a hőmérséklet. A növények többségét rügyfakadás előtt metsszük. Azokkal a fákkal, bokrokkal célszerű kezdeni, amelyek korán „ébrednek”.

A mogyorót akár novemberben is kiritkíthatjuk, de maradhat koratavasra is. A ribiszke és a köszméte szintén hamar kihajt, enyhe februári napokon már metszhetők, ne várjuk meg a levélké megjelenését.

A szőlő metszésére február végén, március elején szokott sor kerülni. (Megfigyelték, hogy a Vetési naptár szerint ültetési időben metszett szőlő kevésbé „könnyezik”, azaz kevesebb szöveti nedvet veszít.) Az almatermésűek metszését is ebben az időszakban végezzük el.

A szilvával, a meggyel és a cseresznyével várjuk ki a márciust, de ezekre is rügypattanás előtt kerítsünk sort.

A kajszi, a mandula és az őszibarack kivétel, őket piros bimbós állapotban metsszük, mivel ilyenkor ellenállóbbak a seben keresztül támadó kórokozókkal szemben.

A nyári hónapokban szükség lehet az almafák friss hajtásainak ritkítására, valamint két-három alkalommal a szőlő zöldmunkáinak elvégzésére.

A málna letermett vesszőit a termés betakarítása után többször vágjuk ki. Sokan a diót is nyár végén metsszik, mivel ilyenkor már lassul a nedvkeringés, kevesebb tápanyagot veszít a fa.

A metszlap ne legyen vízszintes, hogy ne üljön meg rajta vízcsepp és ne lejtessen a rügy felé, mert a kicsorgó szöveti nedv „megvakíthatja” a rügyet.

Az 5 forintosnál nagyobb metszési sérüléseket kezeljük valamilyen ökológiai gazdálkodásban engedélyezett készítménnyel.

Végezzünk lemosó permetezést!

A gyümölcsösben a lemosó permetezés a betegségek megelőzésének eszköze. A kajszi, a mandula, az őszibarack és a meggy monília fertőzését egy biokertben csak megelőzni tudjuk, ezeknél a fajoknál semmiképpen ne maradjon el a rezes lemosás.

Sikeresen védett biokajszi

Március

Ebben a hónapban - ha a talaj valamennyire már felmelegedett és nincs túlságosan átázva - elkezdhetjük a tavaszi vetést. Legyünk türelmesek, mert a talaj könnyen összetömörödik, ha felázott állapotában rálépünk vagy művelni próbáljuk. A veteményezés szempontjából elsősorban a talajhőmérséklet számít. Hiába van nap közben meleg, ha az éjszaka hideget hoz, a talaj is hideg marad. Ha túl hideg a talaj, a csírázás el sem indul, vagy vontatottan halad, a növény fogékonnyá válik a betegségekkel szemben.

Kezdhethetjük a kis hőigényű növények vetését

Kiegészített retek

A méhek szívesen látogatják a virágzó rukkolát

- A retek és a borsó szabadföldi vetését enyhébb időben már hó elején elkezdhetjük. Április végéig érdemes szakaszosan vetni. Kelés után egyeljük ki a retket.
- A zsázsa és a rukkola hideg talajban is gyorsan csírázik, hó elején már vethetjük. Április közepéig érdemes ezeket szakaszosan vetni, a nagy melegben azonban gyorsan felmagzanak és csipősek lesznek. (Augusztus végétől érdemes ezekből újra vetni, ha elég nedves a talaj.)
- A saláta és a spenót szintén hó elejétől vethető. A fejes saláta és a spenót meleg időben gyorsan magházat hoz, ezért április végéig érdemes vetni, illetve augusztus végétől. A tépősaláták jobban viselik a meleget. A helybe vetett fejes saláta jobban hasznosítja a talaj nedvességét, mint a palántázott, mivel ép marad és mélyebbre hatol a főgyökere.

- A téli tárolásra szánt sárgarépat, petrezselymet és vöröshagymát elsősorban márciusban, esetleg áprilisban vetjük. Apró magvaik vontatottan csíráznak, kelesztő öntözésre szükség lehet. A korai sárgarépa fajtákból vethetünk friss fogyasztásra júniusig.

Fejessaláta

- A fokhagyma külső, nagyobb gerezdjeit, valamint a dughagymát hó második felében ültethetjük (vagy októberben és novemberben). A dughagyma legyen apró, mert a nagyobbak hajlamosak rövid időn belül magházat hozni. A dughagymáról nevelt hagymát fogyasszuk el hamarabb, a magról vetett alkalmas csak a tavaszig tartó tárolásra.

- Márciusban elkezdhetjük a paradicsom és a paprika magjának elvetését palántaneveléshez. A gyors keléshez 18-20 °C-ra van szükség. Akkor neveljük ezekből házi körülmények között palántát, ha kelés után jól megvilágított helyen tudjuk a növénykéket továbbnevelni. Vetés előtt áztassuk a magokat egy napra vízbe, vagy ami még jobb, gyógynövényes fürdőbe.

- Ha virágba borult az aranyvessző („aranyeső”, Forsythia), metsszük meg a rózsákat!

Spenót

Április

Áprilisban még gyakoriak a hajnali fagyok, ezért várjunk a fagyérzékeny növények (paradicsom, paprika, kabakosok, padlizsán) kiültetésével. Hideg talajban ezek amúgy sem fejlődnek jól, szerencsés esetben is csak túlélnek.

- Készítsük elő a burgonyagumókat ültetéshez. Terítsük szét a gumókat egy világos helyiségben, egy rétegben, hogy egészséges, zömök, zöld hajtásokat hozzanak. A hónap második felében ültessük ki őket. A burgonya lombja fagypontra tönkremegy. Ez nem pusztítja el a növényt, de visszaveti a fejlődésben és csökkenti a termés mennyiségét.

- Hasznosítsuk a fűnyesedéket! Ne ürítsük a fűgyűjtőt közvetlenül a komposztálóba, mert a levágott fű átforrósodik, majd a viszonyoktól függően rothadni, penészedni kezd. Ha komposztálni akarjuk, először vékony rétegben szárítsuk meg, csak utána kerüljön a halomra. Ha gyom- és fűmagvaktól mentes, inkább terítsük szét a veteményesben, táplálja és védi a talajt a kiszáradástól. A málna, a ribiszke, a köszméte és a szeder, valamint a fiatal fák sekélyen gyökereznek, ezért jó, ha talajtakaró fűréteget terítünk szét alattuk, hogy minél többet megőrizzünk a talajnevelésből.

Fűnyesedék ribiszke alatt

- Tartsuk gyommentesen az ágyásokat!
- Áprilisban és májusban ültessük ki a saláta palántákat, valamint a káposztafélék palántáit: a fejes káposztát, a kelt, a karalábét, a brokkolit, a karfiolt.
- Április végén, ha melegebbre fordul az idő, vessük el a babot és a csemegekukoricát.
- Tőosztással szaporítsuk a kakukkfűvet, a citromfűvet, a mentát, a szurokfűvet, a borsfűvet és a levendulát.
- Még virágzás előtt helyezzük ki a meggyre, cseresznyére, szilvára a rovarfogó lapokat.
- Készítsünk csalánlevet, amellyel majd növényeinket tápláljuk.
- Ha nedves a talaj, vessünk kaprot. Kerülhet szinte bármelyik növény mellé, mert alig árnyékol. Hagyjuk felmagzott példányokat a viráglátogató rovarok számára.
- Permetezzük a szedret szederatka ellen gilisztaűző varádics főzetével.
- Vágjuk le és égessük el a csonthéjasok moníliaától elhalt ágvégeit.
- Borítsuk virágba a kertünket! Vessünk egynyári virágokat a magunk örömeire és kertünk lakói számára. Igénytelen, hosszan virágzó növény a körömvirág, a büdöske, a porcsinrózsa (kukacvirág) és a pillangóvirág. A borágó vízigenyes, ettől eltekintve könnyen termesztethető, nagyra növő virág. A mézontófű szakaszosan vethető, a méhek nagyon örülnek neki.

A pillangóvirágról hosszú ideig gyűjthetnek a rovarok

Május

Hó elején még elő szoktak fordulni hajnali fagyok, de ezek elmúltával helyükre kerülhetnek a fagyérzékeny növények.

- Ültessük ki a fagyérzékeny növényeket! A paprika, a paradicsom, a tök és a dinnye palánták csak a fagyok elmúltával kerüljenek ki a szabadba. Jobb, ha délután ültetjük ki őket, majd állott (nem hideg) vízzel vagy hígított csalánlével belocsoljuk. Ha visszajönnének az éjszakai fagyok, pár palántát megmenthetünk úgy is, hogy alkonyattól reggelig vödört, lábost, kartondobozt borítunk rájuk.

A paradicsompalántákat „szellősen” ültessük ki

Célszerű az uborkát hálóra futtatni

Hagyjunk elegendő helyet a növényeknek. A cukkini, a patiszon és a spárgatök terebélyesre nő, de nem fejleszt indákat, a dinnyefélék és a sütőtök azonban igen.

- A paradicsompalánta aljáról szedjük le néhány levelet és ültessük mélyebbre, mint korábban volt, mivel a föld alá került száron is megindul a gyökerek képződése. A nagyobb gyökérszét több vizet és tápanyagot képes felvenni.
- Vessünk uborkát! Gyorsan fejlődik, ezért egyszerűbb, ha rögtön a helyére vetjük. Adjunk az ültető árokba sok érett komposztot vagy nagyon érett trágyát. Vízigényes növény, úgy alakítsuk ki a helyét,

hogy könnyen tudjuk öntözni. Kezelhetőbb, ha indái nem a földön kúsznak, hanem uborkahálón.

- Egyeljük ki a sűrűn kelt sárgarépát, petrezselymet, céklát, hogy minden növénynek elég helye legyen.
- Vessünk el a bazsalikomot. Alig kerüljön a magokra föld!
- A szőlőt permetezhetjük bór tartalmú lombtrágyával, mert ez segíti a termékenyülést.
- Esősebb időszakban vessünk metéltőhagymát a következő évre. Lassan kel, az első hetekben nagyon érzékeny a kiszáradásra, később azonban aránylag jól viseli a szárazságot. Rózsaszínes lila virágait májusban hozza, ami kedves dísz lehet a virágos kertnek is.

A sárgarépa karógyökere csak egyelve (ritkítva) fejlődik megfelelően

Metéltőhagyma, mögötte szurokfű

A hiányosan termékenyült, „madárkás” fűrt bórhiányra utal

Június-július

Nyár derekán elsősorban „karbantartási” munkák vannak a kertben. Vetni, ültetni ritkán szoktunk a nagy vízveszteség miatt.

Az áprilisban vetett egynyáriak

- Nyár elején gyakori a levéltetvek hirtelen felszaporodása. Ne essünk pánikba, mert egy jól beállt biokertben rövidesen követik őket természetes ellenségeik. Szükség esetén permetezzünk ökológiai gazdálkodásban engedélyezett készítményekkel. A veteményesben gondot jelenthet a levéltetvek vírusátvitele, elsősorban paprikában.
- Jelöljük meg a legjobban termő szamóca töveket, hagyjuk meg az indáikat, majd augusztusban ültessük el őket.
- A gyümölcsösben és a szőlőben figyeljük a betegségek és a tápanyaghiány jeleire, szükség esetén permetezzünk ökológiai gazdálkodáshoz engedélyezett házi készítménnyel, növényvédő szerrel vagy lombtrágyával. A tápanyaghiány jelei akkor is mutatkozhatnak, amikor van ugyan elegendő az adott tápanyagból, de a száraz talajból nem tudják felvenni a gyökerek.

- Folyamatosan töltsük a burgonyát, vagyis kapáláskor húzzuk rá a földet a bokrok tövére!
- A paradicsomot folyamatosan kössük karóhoz és tördeljük ki az oldalhajtásait. Legjobb, ha régi pólóból vágott szalaggal kötözünk, mert ez puha, vihar idején sem sérti meg a növény szárát.
- Erősítsük, tápláljuk növényeinket erjesztett trágyalevelekkel, de kerüljük a túlادagolást. Folyamatosan pótoljuk az elhasznált erjesztett trágyaleveket.
- Öntözzünk hatékonyan! Forróságban sose öntözzünk. A paradicsom és a padlizsán csak reggel kapjon vizet, mert ilyenkor gyorsabban eltűnik a pára, a nedvesség ugyanis a betegségeknek kedvez. Ügyeljünk arra, hogy a lomb öntözéskor tökéletesen száraz maradjon. A többi növénynek jobb az esti öntözés.

- Az ágyások talajának takarásával jelentősen csökkenthetjük a vízveszteséget. Jó takaró anyag a tiszta fűnyesedék, a bodzalevél, a szőlő zöldmunkái során lekerült hajtás és levél.

A víztakarékosság mellett a talajtakarás védi a felső réteget a túlzott felmelegedéstől, illetve ősszel a gyors lehűléstől, így kedvező életfeltételeket teremt a talajlakó élőlényeknek.

További előnye, hogy esőben nem engedi felverődni a földet. Ez azért fontos, mert számos kórokozó a talajban „várja”, hogy a levelekre jusson.

Rendszeresen tördeljük ki a paradicsom oldalhajtásait és kössük karóhoz

Virágzó izsóp

- A paprika és a paradicsom csúcsának elhalása (viszonylagos) kalcium hiányt jelez. A talaj összetétele mellett fajtától is függ, hogy előjön-e a hiánytűnet, de a tövekhez szórt alginnel könnyen megelőzhető.
- A ribiszke, a köszméte és a szeder rosszul tűri a kiszáradást. Ezeket ritkábban, de nagyobb adaggal célszerű öntözni. Egyszerre annyi vizet kapjanak, amennyi az egész földlabdát átmedvesíti.
- Kezdjük el a fűszernövények betakarítását. Általában virágzás kezdetén, napos délelőttökön találjuk bennük a legtöbb illóolajat. Szellős, de tűző naptól védett helyre kerüljenek.
- Védekezzünk a burgonyabogár ellen! Kisebb területről kézzel is leszedhető, illetve vizes vödörbe ütögethető. A lárvák ellen védekezhetünk *Bacillus thuringiensis* készítménnyel. A permetezésre a délutáni órákban kerüljön sor az UV sugárzás károsító hatása miatt.

Víztakarékos kelesztés műanyag láda alatt

- Július végétől augusztus közepéig vethetjük az áttelelő vöröshagymát, amely következő nyár elején szedhető. A tavaszi vetésnél mélyebbre, 3-4 cm mélyen vessük és mindenképpen öntözzük. Ha a hideg beállta előtt éri a ceruzavastagságot, jó eséllyel áttelel.
- A káposztafélekről rendszeresen szedjük le a hernyókat. A fejletlenebb lárvák ellen permetezhetünk *Bacillus thuringiensis* készítménnyel az esti órákban.
- Terítsünk rögtön fátyolfóliát a frissen bevetett ágyásokra, mert ez csökkenti a párolgást, így kevesebbszer kell locsolni.
- Gondoskodjunk arról, hogy a madaraknak mindig legyen friss vizük. Az itatóedény legyen sekély, hogy az állatok ne fulladjanak bele és álljon macskabiztos helyen.

Macskabiztos madáritató

Augusztus

Augusztusban már érezhetően rövidülnek a nappalok, hűvösödnek az éjszakák. Vetni már csak rövid tenyészidejű növényeket érdemes. A hónap vége felé álljunk le a tápanyag-utánpótlással, hagyjuk, hogy az élőlő növények elkezdjenek felkészülni a télre. Másodvetésre jelentősebb csapadék érkezése után adódik jó lehetőség.

- Idejében takarítsuk be a hagymát, fokhagymát! Várjuk meg, míg a száruk teljesen eldől. Száraz időszakban húzzuk ki a hagymát a földből, majd pár nap múlva vigyük fedett, szellős helyre. A fokhagyma füzérbe fonva nemcsak mutatós, hanem fellógatva kellőképpen szellősen tárolható. Akkor lehet fenni, amikor még van a szárnak némi nedvesség tartalma. Ha hosszan (tavaszig) szeretnénk tárolni a vörshagymát, szárdőlés kezdetén permetezzünk rézzel.

Ebben az állapotában a fokhagyma még nem alkalmas betárolásra

- A hónap vége felé – ha nedves a talaj – vessünk spenótot, kaprot, salátaféléket.

- Ültessünk szamócat olyan helyre, ahol az előző négy évben nem termesztettük. Kifejezetten kedveli a hagymafélék társaságát!

Szamócapalánták hagyma mellett

- Az augusztus második felében vetett levélpetrezselyem áttelel, következő tavasszal korán szedhető. Le-

hetőleg esős napok alatt vagy után vessük, de még így is szükség lehet kelesztő öntözésre. A fátyolfólia alatt kevésbé szárad ki és cserepe-sedik a talaj, így a kelés biztosabb.

- Vessünk céklát és nagy testű retek-féléket! Csapadékmentes időben öntözést igényelnek!

- A keletkező kerti hulladékokat folyamatosan komposztáljuk, kivételt képeznek azonban bizonyos fertőzött növényi maradványok. A paradicsomvésztlől, burgonyavésztlől elpusztult növények maradványa nem kerülhet a komposztba.

- Szedjük és szárítsunk gilisztá-úzó varádcot és mezei zsurlót a következő évi permetezéshez.

- Gondoskodjunk arról, hogy a csemege-szőlő fürtjei jól átszellőzzenek. Ritkítsuk ki vagy hajtsuk félre a fürt körül a leveleket. Érés kezdetén terítsünk a tőkésre madárhálót és helyezzünk ki darázscsapdákat. Egyes csemege-szőlő fajták érési időszakát egy kicsit meghosszabbíthatjuk. Ha a fürt felső bogyói hamarabb érnek be, mint az alsók, ollóval levághatjuk a felső fürt-részeket, az alsó bogyók ettől még zavartalanul beérnek.

A nyárutón vetett levélpetrezselyem áttelel

Gilisztáúzó varádc

Szeptember

A kerti év talán legkellemesebb hónapja. Kevesebb a teendőnk, így ha jól dolgoztunk, emellett az időjárás is kegyes volt hozzánk, élvezhetjük a gyümölcsök, zöldségek bőségét.

- Kezdjük el az alma szedést. Fajtától és évtől függ, melyik fajta mikorra érik be. Az alma (és a körte is) utóérő gyümölcs. Ha túl korán kerül le a fáról, ízetlen marad, ha túl későn, akkor rosszul tárolható és hamar kásásodik. Ha megfogjuk az almát, felhajlítjuk (de nem csavarjuk) és könnyen válik az ágtól, akkor már elég érett a szedéshez. Mindenképpen száraz időben szedjük le a tárolásra szánt gyümölcsöt. Lehetőség szerint időzítsük az almaszedést a Vetési naptárban „termés” időszakként megjelölt napokra, órákra.
- Vessünk fehérmustárt zöldtrágyának! Ha elég nedvességet talál, gyökereivel gyorsan átszövi a talajt. A kötött talajokat hatékonyan lazítja. Koraósszel vethetjük úgy is, hogy a paradicsom, a paprika és a kabakosok alatt a talajt egészen sekélyen meglazítjuk, sűrűn elszórjuk a magokat és elgребlyezzük. Nem igényes munkánk minőségére, gyorsan kikel, de csak jól átnedvesedett földben. A keményebb téli fagyok hatására elpusztul, szer-

A zöldtrágyának szánt fehérmustárt sűrűn vessük

ves anyaga azonban a talajt gazdagítja. Ügyeljünk arra, hogy a fehérmustár termesztett zöldségeink közül a káposztafélékkel rokon, hasonló betegségekre érzékeny és felszaporodhatnak rajta a földibolhák!

- Hagyjunk elgazosodott részeket a kertben, mert számos hasznos élőlény itt, például a kórók szárában elrejtőzve telel át.

Készüljünk a télre!

- Az almát, körtét úgy szedjük le, hogy igyekezzünk megőrizni a védő viaszréteget. A fajtának megfelelő időpontban szüreteljünk. A téli körték csak utóérés után lesznek igazán ízletesek. A sérült, kukacos gyümölcsöket pár héten belül fogyasszuk el. Az alma és a körte érése során sok etilén gázt ad le, ami gyorsítja beérésüket, ezért ha hosszan szeretnénk őket tárolni, szellőztessünk minél gyakrabban. Az etilén rontja a zöldségfélék minőségét, a sárgarépát például megkeseríti, ezért almát és zöldséget ne tároljunk egy légtérben.
- A dió, mogyoró termései heteken át hullanak, ezért folyamatosan szedjük őket. A dióról távolítsuk el a zöld burkot, hogy ki tudjon száradni. A mandulában nagy kárt tud tenni a harkály, ezért rázzuk le és gyűjtsük össze, amint megérett. A héjasokat szétteríthetjük a padláson, a fagy nem árt nekik.
- A fagyok közeledtével érdemes összegyűjteni a még éretlen, de legalább fehéredésig eljutott paradicsomokat. A vastagabb héjú fajták hűvös, fagymentes helyen pár hét alatt beérhetnek.
- A gyökérezöldségeket mindig földesen, vagyis mosás nélkül tároljuk be. A nagyobb méretű sárgarépa, cékla, petrezselyem tovább eltartható, mert később szárad ki. Ezek nagyon száraz légtérben gyorsan kiszáradnak.
- A hagymafélék csak kifejezetten száraz helyen tárolhatók hosszabb ideig. Pár fokos fagyot elviselnek, ha utána hagyjuk, hogy lassan melegedjenek vissza.
- A káposztafélék könnyen befüllednek, ezért fontos, hogy jól szellőző helyre kerüljenek. Némi fagyot elviselnek, de ilyen esetben hagyjuk, hogy a tárolási helyen engedjenek fel.
- A burgonyára ügyeljünk, hogy ne hűljön 3 °C alá, mert ez elindítja benne a keményítő cukorra alakulását.
- A vastagabb héjú tökfélék pár hónapig eltarthatjuk, főleg ha a levágott szár helyét viasszal lezárjuk. Célszerű őket téglára téve tárolni.

Október

Ez a hónap szokta meghozni az első fagyokat, ami egyben a veteményes fagyérzékeny növényeinek végét is jelenti. Munkánk leginkább a betakarításból, betárolásból, illetve a fák, cserjék telepítéséből áll.

- Október végén, november elején ültethetünk fokhagymát és dughagymát tavaszi újhagymának, újfokhagymának.
- Takarítsuk be a téli tárolásra szánt sárgarépat, petrezselymet, burgonyát, céklát.

Ültessünk fákat, cserjéket!

- Tavasszal és ősszel egyaránt sor kerülhet a fák, bokrok ültetésére. Alapelve, hogy az ültetés a növény nyugalmi időszakában történjen, de akkor, amikor nincsenek komolyabb fagyok, vagyis a talaj legfeljebb deres, de nincs átfagyva. (Vannak évek, amikor még decemberben is lehet ültetni.)
- A mogyoró, a ribiszke és a köszméte hamar felébred téli álmából, ezért jobb, ha ősszel ültetjük őket. (Ha mégis tavaszra maradna, nagyon vigyázzunk könnyen pattanó rügyeikre.)
- A kajszi, az őszibarack, a mandula és a nem rezisztens meggyek könnyen fertőződnek moniliával, ami nemcsak a termést, hanem a fa életét is veszélyezteti. Párás helyre ezek ne kerüljenek, illetve akkor is mondjunk le ezekről, ha nem tudjuk rendszeres növényvédelmüket biztosítani.
- Az alma és szilvafajták között találunk jó ellenálló képességgel rendelkezőket, amik házi körülmények között növényvédelem nélkül is teremnek, bár kevesebbet és gyengébb minőségűt.
- A cseresznye teljes napsütést igényel.
- A dió friss hajtásai érzékenyek a fagyra, viszont a fa a magas talajvizet is elviseli.

Varasodás rezisztens és nem rezisztens alma növényvédelem nélkül termesztve

- A málna, a ribiszke és a köszméte elviseli a félárnyékot, a tűző, kiszáritó napsütést azonban nem. A nagy méz tartalmat is rosszul tűri.
- A feketeszeder vízigényes, ha vízhiánytól szenved, nem fejleszti ki terméseit.
- Kiváló magyar nemesítésű, betegségeknek aránylag jól ellenálló csemegezőlő fajták állnak rendelkezésünkre. Lehetőleg árnyékmentes helyre kerüljenek.
- Tájékozódjunk a szakkönyvekből, melyik fát milyen térállásba érdemes ültetni. Az ültetési távolság ennél semmiképpen ne legyen kevesebb. Tápanyagban szegény talajon inkább hagyjunk ennél is nagyobb helyet egy-egy fának.
- Biotermesztéshez válasszunk rezisztens, vagy legalábbis kevésbé érzékeny fajtákat.
- Öntermékeny fajta magában is ültethető, önmeddő azonban csak megfelelő porzóval együtt ültetve fog termést hozni.
- Lazítsuk meg ásóvillával a talajt! Megoszlanak a vélemények, a kert felásása hasznos-e vagy talajromboló. Az ásóvillás lazítás úgy juttat levegőt a talajba, hogy nem keveri meg a talajrétegeket. Kivitelezés: szúrjuk le az ásóvillát és mozgassuk előre-hátra.
- Ültessünk tulipánt, jácintot, hóvirágot, nárciszt! Tulipánból és nárciszból sok fajta közül választhatunk, így több héten át élvezhetjük a virágpompát.

November

Ebben a hónapban kevés teendőnk van a veteményesben. A talaj még általában nincs átfagyva, ezért folytathatjuk a fák, cserjék telepítését.

- Kísérletképpen hó elején vessünk egy sor borsót. Rendszerint gyorsabban kikel tavasszal, mint a márciusban vetett és hamarabb hoz termést.
- Vermeljünk káposztát! Egy régi módszer a káposzta téli tárolására, hogy gyökerestül kihúzzuk, árkot ásunk, gyökerével felfelé beletesszük a káposztafejeket, majd ráhúzzuk a földet. Az árok olyan mély legyen, hogy a gyökerek kilógnak. Fagymentes napokon rájárhatunk a készletre.

Az egészséges lomb a fa alatt maradhat

- Lombhullás után távolítsuk el a fákról a gyümölcsmúmiákat, mert ezek következő évben fertőznek.
- A varasodással fertőzött alma lombot ne hagyjuk a fa alatt.
- Rendszeresen válogassuk át a betárolt almát.
- Szedjük csipkebogyót! Ügyetlenebb kezűnkre húzzunk vastag munkáskesztyűt, amivel a tüskés ágakat megfoghatjuk.
- Érett istállótrágyával pótoljuk a talajból kivett tápanyagokat.
- Őszel és tavasszal hűtsük a zöldségek, gyümölcsök tárolására szolgáló helyiséget. Hajnalban vagy este nyissuk ki az ajtaját vagy ablakát.

December

Az évnek ebben az időszakában növényeink téli álomba merülve várják a tavaszt, így a kertész is megengedhet magának pár hét pihenőt.

Szakirodalom

- Gyűjtsük össze a fatüzelésből származó hamut. Ez kisebb mennyiségben kikerülhet a kertbe, vagy használhatjuk a járda síkosság mentesítésére. A paradicsom kifejezetten kálium igényes növény, leendő helyét vékony rétegben hintsük meg fahamuval.
- Etessük a madarakat, készítsünk számukra odúkat.
- Csíráztassunk magokat. Zsázsát földbe is érdemes vetni, hamar kikel, olóval vágthatjuk.
- Írjuk össze, hogy a következő évben milyen szakkönyvekre, kerti eszközökre, vetőmagokra stb. lesz szükségünk és sugalmazzuk szeretteink felé, hogy ezeknek örülnénk karácsonyi ajándékként.
- Szerezzük be idejében a következő évi Vetési naptárt!

Zöldségfélék helye a vetésforgóban

A gyakran termesztett kerti növényeket hat csoportba osztottuk. Az egy csoportba esők igényei hasonlóak, főként ugyanazokra a betegségekre érzékenyek, ugyanazok a kártevők támadják meg őket, ezért csak 4 év elteltével kövessék egymást egy adott helyen.

Burgonyafélék	Káposztafélék	Gyökérzöldségek	Hüvelyesek	Kabakosok	Hagymafélék
burgonya	fejeskáposzta	sárgarépa	borsó	uborka	vöröshagyma
paprika	vöröskáposzta	petrezselvem	bab	spárgatök	lilahagyma
paradicsom	kelkáposzta	pasztnák	csicseriborsó	sütőtök	fokhagyma
padlizsán	bimbóske	zeller	lőbab	sárgadinnye	póréhagyma
	karfiol	gumósakóme	lencse	görögdinnye	metéőhagyma
	brokkoli			patisszon	sajfádehagyma
	karalábé			cukkini	
	kinai kel				
	boráské				
	leveleskel				
	reték				
	kerék(tarló)répa				
	rukkola				

A **Magyar Biokultúra Szövetség** a hazai ökológiai gazdálkodás szervezeteit összefogó társadalmi szervezet. 1983-ban klubként indult, majd 1987-ben egyesületként jegyezték be. Ernyőszervezetként működik, regionális és szakmai tagegyesületekkel. A Szövetség alapszabályban megfogalmazott célja: az ember és természeti környezete harmonikus kapcsolatának fejlesztése, ezen belül pedig elsősorban az ökológiai gazdálkodás és termékfeldolgozás elterjesztése és az öko-termékek fogyasztásának népszerűsítése.

Tevékenységünk:

- 1996-ban létrehoztuk az ökológiai gazdálkodás ellenőrző-tanúsító szervezetét, a **Biokontroll Hungáriai Nonprofit Kft.-t**, amely a hazai ökológiai terület 95 %-át ellenőrzi.
- Budapesten működtetjük az ország legnagyobb ellenőrzött **Ökopiacát**, ahová hétről hétre mintegy 100 biogazda érkezik az ország egész területéről és kínálja ellenőrzött biotermékeit. Piacunkat rendszeresen ellenőrzi a Biokontroll Hungaria Nonprofit Kft. Évenként néhány alkalommal, ünnepnapokhoz kapcsolódóan színpadi műsorokkal, foglalkozásokkal, előadásokkal és gyerekprogramokkal is várjuk a látogatókat.
- **Rendezvényeket** szervezünk:
 - 1992 óta minden év tavaszán az ország más-más pontján tartjuk a **Biokultúra Találkozót**, ahol elsősorban a kapcsolatok építésére és ápolására, valamint kötetlen beszélgetésekre nyílik lehetőség. Az Év Biogazdája és az Év Biogazdasága díjak átadására is e rendezvény keretein belül kerül sor.
 - A nyári **Országos Bionap** elsősorban a nagyközönségnek szól, célja a biotermékek fogyasztásának népszerűsítése, a termelő és a fogyasztó közötti kapcsolatfelvétel előmozdítása. Az érdeklődők betekinhetnek a biogazdálkodás és biotermék-feldolgozás gyakorlatába.
 - Őszi szakmai rendezvényünk 1985 óta a **Biokultúra Tudományos Nap**, amelyre elsősorban szakmai látogatókat várunk neves és elismert szakemberek előadásaival. A konferencia mellett itt biotermék-kiállítás és -vásár várja a látogatókat. A szakmai zsűri döntése, valamint a közönségzavazatok alapján kerül odaítélésre az Év Bioterméke díj, amely a hazánkban feldolgozott öko-termékek megmértetése. Kétévenként szintén itt kerülnek átadásra a Pro Biokultúra díjak, amellyel azok tevékenységét szeretnénk elismerni, akik valamilyen formában sokat tettek az ökológiai gazdálkodás fejlődéséért, annak terjesztéséért.
 - Rendezvényeink egy csokorba gyűjtve az alábbi honlapon is elérhetőek: www.biorendezvenyek.hu

- **Honlapunk** nemcsak az aktuális hírekre, programokra, támogatási lehetőségekre hívja fel a figyelmet, hanem adatbázisokkal, katalógusokkal, videókkal és szakmai cikkekkel segíti az információk áramlását.
- Elektronikus **Hírlevelünk** minden hónap első napjaiban kerül kiküldésre, amit minden negyedév elején kiskertes és életmód melléklettel bővítettünk **Biokultúra Évszakok** címmel.
- **Szakkönyvtárunkban** közel ezer magyar és idegen nyelvű szakkönyv és folyóirat között segítünk eligazodni. Segítséget nyújtunk érdeklődőknek, szakdolgozatot és disszertációt készítőknél. Könyvtári adatbázisunk honlapunkon keresztül is megtekinthető.
- Szeptembertől júniusig kéthetente **Központi Klubot** szervezünk a Biokultúra Közép-magyarországi Egyesülettel együttműködve, ahol az ország különböző részéről érkező előadók tartanak érdekes előadásokat a biogazdálkodás, a környezetvédelem és az egészségvédelem témakörében.
- **Közösségi oldalakon (Facebook, Twitter)** keresztül napi szinten tartunk kapcsolatot civil szervezetekkel, magánszemélyekkel, ismertetjük tevékenységünket, adunk közre érdekes és hasznos információkat.
- 1983-tól megjelenő **Biokultúra újságunk** szakmai cikkekkel nyújt segítséget az ökögazdáknak, érdekes és hasznos információkkal szolgál az ökotermékek iránt érdeklődőknek. 2007-es megújulása óta kéthavonta, a Biokontroll Hungária Non-profit Kft. kiadásában és gondozásában jelenik meg. A régebbi számok katalógizálva, bekötve állnak rendelkezésre könyvtárunk látogatóinak, elektronikus áttekintésükre honlapunkon is lehetőség van.
- Belföldi és külföldi szakmai **fórumokon, rendezvényeken, kiállításokon** népszerűsítjük az ökológiai gazdálkodást.
- **Védjegyet** tartunk fenn, partnereink védjegyzetett termékei a jól ismert Biokultúra logóval kerülhetnek forgalomba.
- Tevékenységünk finanszírozásához belföldi és külföldi **pályázatokat** készítünk és konzorciális pályázatokban veszünk részt.
- **Kiadványainkkal, prospektusainkkal** és különböző témájú **szórólapjainkkal** népszerűsítjük az ökológiai gazdálkodást, az ökotermék fogyasztást

Magyar Biokultúra Szövetség
 1132 Budapest, Visegrádi u. 53. III/1.
 Tel.: 06 1/214-7005, fax: 06 1/214-7006
 E-mail: biokultura@biokultura.org
 Honlap: www.biokultura.org